

propugna la dreta espanyola és, evidentment, desfer el camí de la primera, emprendre un viatge de retorn cap a una Espanya *uninacional* –buidant de contingut les nacionalitats reconegudes a la Constitució–, *unicultural* –reduint les cultures no castellanes a meres peculiaritats– i *unilingüe* –pretenent implantar la supremacia social del castellà fins i tot als territoris amb doble oficialitat, amb el pretext

que és la llengua *comuna* (un concepte *no constitucional* que es vol fer anar més enllà del caràcter de llengua de relació).

En realitat, no hi ha res de sorprenent en la reactivació de l'espanyolisme uniformista. El que sí que podem lamentar és l'absència d'un projecte alternatiu prou definit i prou atraient: una altra *segona transició* cap endavant, liderada amb força des del centre polític de l'estat (les

perifèries, històricament, no les han volgut escoltar mai). Mentre no es perfili clarament i amb contundència aquest projecte, l'avantatge serà per als qui invoquen el retorn de l'Espanya atàvica, amb segles de centralisme i prejudicis a favor seu. Seria deplorable que un episodi tan positiu com la sentència que hem comentat acabés essent, com es diu a Eivissa, una orenella que no fa estiu. **Isidor Marí**

L'últim defensor de Gutenberg

La mort recent de Ricard Giralt-Miracle ha provocat aquesta reflexió d'Enric Satué sobre el debat entre els partidaris de l'ordinador i els de la impremta.

Amb Ricard Giralt Miracle (Premi Nacional de Disseny) se'n va un tros de la història del disseny gràfic del nostre país. Un tros de la història més brillant, per a ser precisos. D'ara endavant, els dissenyadors gràfics que el vam conèixer –i vam aprendre d'ell– ens sentirem disminuïts, sense la presència petita del gran dissenyador.

Amb aquest tros d'història se'n va també una figura sensible i discreta, tenaç i honorable. I el buit que deixarà la seva personalitat potser no la sentiran del tot els professionals del país, malauradament, perquè les virtuts que l'adornaven no són massa envejades en aquest món nostre.

Potser per això, Giralt Miracle no s'estava de confessar darrerament, que se sentia més prop de Gutenberg que no pas de l'ordinador. Ho deia, evidentment, referint-se a la impremta, en prova d'admiració permanent i devota per l'inventor d'un sistema d'expressió de fonamental importància en la seva vida professional. En efecte, no s'entendria el seu disseny gràfic sense el ciceròmetre, la pressió de la premsa i les maculatures.

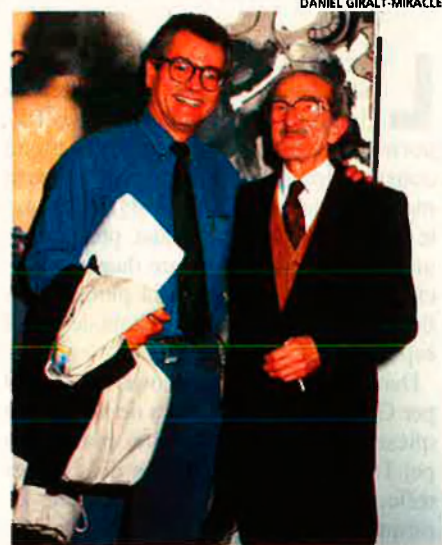
Però ho deia també, probablement, en prova d'identificació amb una cultura –la que ha fet possible des del Renaixement la lletra impresa –amb la qual es trobava ben a gust, com ho testifica la sèrie admirable de *plaquetes* no venals que distribuïa entre clients, amics i col·laboradors amb regularitat en forma de trameses culturals d'una delicadíssima factura i d'un contingut literari didàctic i alligador,

fetes a l'obrador renaixentista de Filograf.

Aquesta actitud s'emmarca en les tesis crítiques, lúcides i premonitòries del Marshall McLuhan dels anys seixanta i en les més recents d'un antic deixable, el sociòleg Neil Postman, director del Departament de Comunicació de la Universitat de Nova York, qui, per cert, ha estat recentment a Barcelona pronunciant una conferència sobre el sistema de transmissió cultural que avui mana: la televisió.

Alinear-se amb Gutenberg o bé amb l'ordinador vol dir, en aquesta línia crítica, que el nom de l'inventor dels tipus mòbils va associat, simbòlicament, a la cultura impresa, la qual ha fomentat des del Renaixement una transmissió de coneixements individualitzada, afavoridora de la concentració, l'estudi i la lectura, ben al contrari del que avui impera. Tanmateix, vull creure que hi ha, encara, una tercera raó que fa encaixar millor la personalitat de Giralt Miracle amb la de Gutenberg que no pas amb la d'Steve Jobs (el fundador d'Apple), i és que era més renaixentista que no pas postmodern.

D'una manera general, podem dir que alhora que els dissenyadors avancem en l'ús de l'ordinador ens desprem, sense notar-ho, de molts dels precedents històrics (per exemple, una cosa tan aparentment inofensiva com les eines de treball, de tanta influència en els estils de l'estètica gràfica) i entrarem molt probablement en el segle XXI orfes del bagatge cultural que ens ha acompanyat fins ara, vinculant-nos a una mena de cadena generacional remota –d'estils i criteris– als temps

DANIEL GIRALT-MIRACLE

Enric Satué i Ricard Giralt Miracle.

esplendorosos del Renaixement italià.

El veig directament relacionat, almenys espiritualment, amb l'arquetip de l'humanista Pico della Mirandola (entusiasta de la tipografia, vocació que compartí amb un amic, el gran tipògraf Aldo Manuzio), per a qui "l'home és un microcosmos humà que tendeix a buscar l'equilibri en la creació d'una pau universal, assolida amb la unió de tots els microcosmos".

Quan, en la cerimònia de comiat de Giralt Miracle, un orador va dir que "la seva grandesa rau en la seva humilitat", vaig pensar alternativament en la concepció filosòfica de l'humanista-tipògraf renaixentista i en la vocació gutenberguiana del mestre que ens deixa. I les dues imatges casaven mil·limètricament, com dues tintes molt ben impreses. **Enric Satué**

